

Research & Development Authority

רשות המחקר, ההערכה והפיתוח

**"השיחות האישיות שנוצרו בין שתי הקבוצות ללא קשר לשיחות המכינות ע"י המרצים"
(מכללת לוינסקי)**

**"ההתנסות שלי לשוחח עם חברי הקבוצה שנייה על תחומי חיים שונים ועל תרבויות
ומנהגים" (מכללת סכנין)**

קורס "תקווה ישראלית - קורס נודד"

מחקר הערכה

אור מרגלית¹ אמל טאהא-פאהום² רחל שגיא¹

¹ מכללת לוינסקי לחינוך

² מכללת סכנין להכשרת עובדי הוראה

שבט תשע"ט ינואר 2019

תקציר

במסגרת שיתוף פעולה ייחודי בין מכללת סכנין להכשרת עובדי הוראה ובין מכללת לוינסקי לחינוך, יצאו 33 סטודנטים משתי המכללות לקורס נודד בן חמישה ימים באוקטובר 2018. שיתוף הפעולה נוצר בעקבות יוזמת נשיא המדינה "תקווה ישראלית", וקריאתו להתמודדות עם האתגר של הסדר הישראלי החדש, מציאות חברתית בה אין יותר רוב מובהק ומיעוטים, אלא לפחות ארבע 'שבטים' – כלשונו - הקרובים זה לזה בגודלם. מטרת הקורס הייתה לחשוף את הסטודנטים ליזמת נשיא המדינה, ללמד אותם על ה'שבטים' השונים וכן על דרכים שונות ליצור שיח ומרחב חיים משותף. במהלך הקורס הסטודנטים התארחו אלה במכללתם של אלה, סיירו בנצרת וירושלים כשהם לנים יחד באכסניות, וביקרו בבית הנשיא. במהלך הקורס נעשה שימוש באמצעים פדגוגיים מגוונים ובכללם סיור בבתי ספר, במפעלים חברתיים ובאתרי מורשת ותרבות. הסטודנטים כתבו, שרו, הציגו, השתתפו בסימולציות, צילמו ושוחחו באמצעות מתודת photo voice והיו פעילים בהובלת הרפלקציה הקבוצתית שנעשתה לאורך הקורס. כמשימת סיום הם מתכננים פעילויות המשך להגדלת אדוות ההשפעה של החוויה הלימודית אותה חוו. מטרת ההערכה הינה לבדוק את השפעת ההשתתפות בקורס הנודד על שינוי עמדות וכן את תרומתו למשתתפים בו.

השיטה

משתתפים

מכיוון שישנם פריטים שחלק מהמשתתפים לא השיבו עליהם הסך הכול משתנה בלוחות שיוצגו בהמשך.

מכללת לוינסקי - 13 משתתפים השיבו לשאלון במדידה לפני, מתוכם 2 סטודנטים והשאר סטודנטיות, 9 לומדים בשנה ב' ו-4 בשנה ג'. 11 משתתפים השיבו לשאלון במדידה אחרי, מתוכם סטודנט אחד והשאר סטודנטיות 9, 8 לומדים בשנה ב' ו-3 בשנה ג'. ארבעה משתתפים השתתפו בעבר בפרויקטים העוסקים ביחסי יהודים-ערבים.

מכללת סכנין – 17 משתתפים השיבו לשאלון במדידה לפני מתוכם 2 סטודנטים והשאר סטודנטיות, סטודנט אחד לומד בשנה ב', 13 בשנה ג' ו-2 בשנה ד'. 18 משתתפים השיבו לשאלון במדידה אחרי מתוכם 2 סטודנטים והשאר סטודנטיות, 3 משנה ב' 13 משנה ג' ו-2 משנה ד'. חמישה משתתפים השתתפו בעבר בפרויקטים העוסקים ביחסי יהודים-ערבים.

כלי המדידה

חובר שאלון לצורך ההערכה המבוסס על שאלונים קודמים. בשאלון החלקים הבאים על סולם של 6 דרגות:

א. שביעות רצון מההשתתפות והמלצה להשתתפות בקורס מעין זה

ב. אמונה בחיים משותפים

ג. תחושת שייכות לחברה הישראלית

ד. תפיסות ועמדות כלפי האחר

ה. יחסים חברתיים עם האחר

ו. רגשות כלפי האחר

ז. תרומת הקורס

ח. גורמים מקדמים ומעכבים את הצלחת הקורס

ט. שאלות פתוחות

הליך

השאלון הועבר בתחילת הקורס ובסופו

ממצאים

א. השוואה בין שתי המדידות

ברוב המשתתפים לא נמצאו הבדלים בין הקבוצות בכל אחד ממועדי המדידה. לכן, רוב הממצאים המתוארים להלן מתייחסים לשתי הקבוצות ביחד. באותם המשתתפים שנמצאו הבדלים – הם מתוארים. בחלק הראשון תוצג השוואה בין שני מועדי המדידה ובחלק השני יוצגו הממצאים של המדידה בסוף הקורס.

1. שביעות רצון כללית מהקורס

שביעות הרצון הכללית מהקורס נמדדה בשתי שאלות. האחת ישירה והשנייה לגבי המלצה לכל הסטודנטים להשתתף בקורס מעין זה. שביעות הרצון במדידה לפני מבטאת למעשה את הציפיות מהקורס, ובמדידה אחרי – את שביעות הרצון בפועל. הממצאים מצביעים כי הציפונים בשאלות שמדדו את שביעות הרצון (ציפיות) היו ברמה גבוהה מאוד כבר במדידה לפני ולמרות זאת חלה עלייה והממוצע מגיע לאפקט התקרה כשכל המשתתפים מדרגים את שביעות רצונם בדירוג גבוה (4-6). גם ההמלצה שהקורס יועבר כקורס חובה לכל הסטודנטים היא ברמה גבוהה מאוד כש-96% מדרגים את המלצתם ברמה גבוהה מאוד (4-6).

2. תחושת השליחות

המשתתפים התבקשו לדרג על סולם של 6 דרגות את תפיסתם לגבי הקורס "הקורס 'תקווה ישראלית' – קורס נודד' בעיניי הוא שליחות". נמצאו הבדלים בזיקה למועד המדידה ($p < .01$) כשבמדידה אחרי כל המשתתפים הסכימו ברמה גבוהה (4-6) שהקורס הוא שליחות (ממוצע 5.78 בסולם של 6 דרגות).

3. אמונה בחיים משותפים

המשתתפים התבקשו לדרג את תפיסתם לגבי חיים משותפים בין היהודים לערבים על סולם של 6 דרגות. האמונה בחיים משותפים בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי היא ברמה גבוהה מאוד בשתי המדידות (ממוצעים מעל 5 בסולם של 6 דרגות) בעוד שהאמונה בקרב המשתתפים ממכללת סכנין היא ברמה גבוהה בתחילת הקורס וברמה בינונית בסופו (ממוצעים מתקרב ל-5 ו-4 בהתאמה בסולם של 6 דרגות). העמדות של המשתתפים ממכללת לוינסקי היו גבוהות משל המשתתפים ממכללת סכנין בשתי המדידות ($p < .01$). לא חל שינוי סטטיסטי בין שני מועדי המדידה בשתי הקבוצות.

4. תחושת שייכות לחברה הישראלית

המשתתפים התבקשו לדרג את ההיגד "אני מרגיש חלק מהחברה הישראלית" על סולם של 6 דרגות. תחושת השייכות של המשתתפים ממכללת לוינסקי היא גבוהה מאוד (ממוצעים מעל 5.5 בסולם של 6 דרגות) ושל המשתתפים ממכללת סכנין גבוהה במדידה לפני (ממוצע 4.9) ועלתה במקצת במדידה אחרי (ממוצע 5.1) אם כי ההבדלים לא מובהקים.

5. תפיסות ועמדות כלפי האחר

המשתתפים התבקשו לדרג את תפיסותיהם לגבי נושאים שונים הקשורים בתפיסת האחר. נערך ניתוח תוכן מלווה במהימנות אלפא של קרונברך. התקבלו הקטגוריות הבאות: *שוויון הזדמנויות, פעולה למען חיים משותפים בין יהודים לערבים, תפיסה פוליטית של המרחק בין השבטים, תפיסה חברתית של המרחק בין השבטים*, נבנו מדדים המבוססים על הקטגוריות. ערך גבוה במדד מצביע על תפיסה ברמה גבוהה של התוכן המתואר בו.

במועד המדידה אחרי נמצאו הבדלים ($p < .01$) בין המדדים השונים. ההבדלים הנובעים מכך שתפיסת השוויון < מהרצון לפעולה, תפיסה פוליטית של המרחק ותפיסה חברתית של המרחק. עוד נמצא כי התפיסה של הצורך במתן שוויון הזדמנויות לכולם מגיעה במדידה אחרי לאפקט התקרה כשכל המשתתפים הסכימו ברמה גבוהה (4-6) עם תפיסה זו וחלה עליה בין שתי המדידות. התפיסה החברתית של המרחק בין השבטים גם היא ברמה גבוהה מאוד (ממוצע 5.55 בסולם של 6 דרגות) וחלה עליה בתפיסה זו בין שתי המדידות. הקטגוריה מתארת את המרחק כתוצאה מאי היכרות או מתפיסה שגויה, ואחרי המפגש המשתתפים מכירים בעובדה זו. התפיסה המרחק בין השבטים נובע מפוליטיקה היא ברמה בינונית (ממוצע מעל 4 בסולם של 6 דרגות) ולא חל שינוי בין המדידות. הרצון לפעול למען חיים משותפים במדידה אחרי גבוה מאוד (ממוצע 5.11) וניכרת עליה בממוצע מהמדידה לפני.

6. יחסים חברתיים עם האחר

המשתתפים התבקשו לדרג על סולם של 6 דרגות באיזו מידה הם מוכנים לפעול עם סטודנטים יהודים / ערבים בפעולות שונות. נבנו שתי קטגוריות המבוססות על מחקרים קודמים מלווים במהימנות אלפא של קרונברך. *יחסים אישיים, יחסים לצורך פעילות משותפת בנושא של חיים משותפים ומקצועיים*. נבנו שני מדדים המבוססים על הקטגוריות, ערך גבוה במדד מצביע על תפיסה חיובית של היחסים. בנוסף נבנה מדד המבוסס על כל ההיגדים – *פעילויות חברתיות עם האחר*.

לא נמצאו הבדלים בתפיסה של שני ההיבטים בכל אחת מהקבוצות. בנוסף, לגבי כל אחד מההיבטים: *יחסים אישיים* – במדידה לפני התקבלה עמדה חיובית גבוהה יותר של המשתתפים היהודים ($p < .05$) ואילו במדידה אחרי לא היו הבדלים. בקרב המשתתפים ממכללת סכנין קיימת מגמת עלייה אם כי לא מובהקת סטטיסטית. *יחסים לצורך פעילות משותפת* – במדידה לפני העמדה של המשתתפים ממכללת לוינסקי גבוהה משל

המשתתפים ממכללת סכנין ($p < .01$). אין שינוי בעמדה בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי וקיימת עליה בקרב המשתתפים ממכללת סכנין מהמדידה לפני למדידה אחרי ($p < .01$).

מדד כללי - במדידה לפני התקבלה עמדה חיובית יותר של המשתתפים ממכללת לוינסקי ($p < .05$) ואילו במדידה אחרי לא היו הבדלים. התפיסות של המשתתפים ממכללת לוינסקי הן גבוהות מאוד והמוצעים הם מעל 5 בכל המדדים. התפיסות של המשתתפים ממכללת סכנין במדידה לפני גבוהות (ממוצעים מעל 4.5 בסולם של 6 דרגות) ובמדידה אחרי גבוהות מאוד (מעל 5.5 בסולם של 6 דרגות) כלומר חלה עליה בתפיסות של המשתתפים ממכללת סכנין.

7. רגשות אל האחר

המשתתפים התבקשו לדרג את המידה בה הם חשים רגשות שונים כלפי הצד האחר. נבנו שני מדדים – האחד *רגשות חיוביים* והשני *רגשות שליליים*. נמצא כי לגבי הרגשות החיוביים חלה עליה מהמדידה לפני למדידה אחרי ורמת הרגשות גבוהה מאוד (ממוצע 5.15 בסולם של 6 דרגות) ואילו לגבי הרגשות השליליים לא חל שינוי ורמת הרגש נמוכה מאוד (ממוצע 2 בסולם של 6 דרגות).

ב. מדידה אחרי

חלק זה מציג את הממצאים של שאלות שנשאלו רק בסיום הקורס ובדקו את תפיסת התרומה שלו והגורמים המקדמים והמעכבים את הצלחתו.

1. על המפגש המכין

המשתתפים התבקשו לדרג את עמדתם לגבי למפגש המכין, כל המשתתפים הערבים חושבים שהמפגש קידם את ההבנה לגבי תכני הקורס והעניק להם כלים להידברות עם האחר והגביר את אמונתם בחינוך לשלום. בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי האחוזים נמוכים יותר ועומדים על בין 82-91. קיימים הבדלים לגבי התפיסה על הענקת כלים להידברות והגברת האמונה בחינוך לשלום.

2. השתתפות בקורס

המשתתפים התבקשו לדרג היגדים המתייחסים להשתתפותם בקורס. מעל ל- 90% מהמשתתפים הסכימו ברמה גבוהה (4-6) שההשתתפות בקורס אפשרה להם לבטא את כישורי המנהיגות, מפגש עם סטודנטים אחרים, יצירת קשרים יהודים-ערבים, הקנתה ניסיון מעניין, פעולה למען חיים משותפים, גיבוש הזהות האישית, למידה על האחר, סייעה להיות

מורה טוב יותר. שני שלישי מהמשתתפים הסכימו שההשתתפות אפשרה להביע דעות פוליטיות.

3. תרומת הקורס

המשתתפים התבקשו לדרג את מידת התרומה של הקורס לתחומים שונים. המשתתפים תופסים את תרומת הקורס בתחומים השונים כגון: קרוב ללבבות בין הסטודנטים המשתתפים; חיזוק התקווה שניתן להגיע לחברה יותר מכבדת בישראל, כגבוהה מאוד כשלמעלה מ-90% מהם דרגו את תפיסתם כגבוהה (4-6) פרט לתרומה למוניטין של המכללה בה הדרוג היה של כ-75% מהם.

4. שביעות רצון

המשתתפים התבקשו לדרג את מידת שביעות רצונך מהיבטים שונים של הקורס. כל המשתתפים שבעי רצון ברמה גבוהה (4-6) מיחס המרצים, היחסים בין הסטודנטים, הפעילויות החברתיות (בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי 91% הביעו שביעות רצון גבוהה). לגבי משך הקורס 82% מהמשתתפים ממכללת לוינסקי ו-77% מהמשתתפים ממכללת סכנין הביעו שביעות רצון ברמה גבוהה. לגבי מגוון המפגשים והלינה המשותפת – בשני היבטים אלה שביעות הרצון של המשתתפים ממכללת סכנין הייתה גבוהה מאוד וכולם הביעו הסכמה ברמה גבוהה. בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי 73% ו-67% בהתאמה, הביעו שביעות רצון ברמה גבוהה. בהיבטים אלה קיימים הבדלים בין הקבוצות.

5. גורמים מקדמים ומעכבים

המשתתפים התבקשו לדרג מרכיבים שונים של הפעילויות ויישומן במסגרת הקורס, לגבי המידה בה הם מעכבים עד תורמים להצלחה של התכנית. מ-2 מעכב, 0 לא משפיע, עד +2 מקדם. כל המשתתפים מסכימים ששיתוף הפעולה עם המרצים ובין הסטודנטים הם גורמים שמקדמים את ההצלחה. גם לגבי הקשר בין הסטודנטים כמעט כולם מסכימים שהם גורם מקדם. לגבי ההיבטים האחרים, הדעות חלוקות. פינוי הזמן האישי, ניסיון במפגש עם האחר והקשר עם המרצה של הקבוצה השנייה נתפס על ידי בין 18 ל-27 אחוזים כלא משפיע.

ממצאי ההערכה מצביעים על שביעות רצון גבוהה של המשתתפים בקורס הנוודד מההיבטים השונים שלו. רוב המדדים שנבדקו זכו להערכה גבוהה (דרוג 4-6 בסולם של 6 דרגות) והממוצעים גבוהים עד גבוהים מאוד. שביעות הרצון הובעה גם בשאלות הפתוחות כשהמשתתפים המליצו על הארכת משך הקורס להבא.

"השיחות האישיות שנוצרו בין שתי הקבוצות ללא קשר לשיחות המכינות ע"י המרצים"
(ל)

"ההתנסות שלי לשוחח עם חברי הקבוצה שנייה על תחומי חיים שונים ועל תרבויות
ומנהגים" (ס)

קורס "תקווה ישראלית - קורס נודד"

מחקר הערכה

אור מרגלית¹ אמל טאהא-פאהום² רחל שגיא¹

¹ מכללת לוינסקי לחינוך

² מכללת סכנין להכשרת עובדי הוראה

שבט תשע"ט ינואר 2019

נשיא המדינה מר ראובן (רובי) ריבלין, הסב את תשומת הלב למציאות הישראלית החדשה שהולכת ונוצרת בימינו. לא עוד רוב יהודי, ציוני, משרת בצה"ל, המאוחד בשאיפותיו עבור הארץ הזאת וקבוצות שוליים קטנות. אזרחי המדינה משתייכים ל"שבטים" שונים. אפילו מערכות החינוך של מדינת ישראל מחולקות לארבעה מגזרים נפרדים שהולכים ומתקרבים לשוויון בגודלם: זרם חילוני, זרם דתי-לאומי, זרם חרדי וזרם ערבי. לכל אחד מהזרמים דרכי חיים שונות ותפיסות שונות מאוד לגבי שאלות יסוד. על רקע מציאות זו, בתום שנה לכהונתו, קרא הנשיא להכיר בקיומם של ה"שבטים" השונים ולקיים שיח זה עם זה על מנת ליצור מרחב חיים משותף וישראליות משותפת. הקורס תוכנן תחת מטריית הפעילות שיזם הנשיא המכונה 'תקווה ישראלית'.

הקורס נועד לחשוף את הסטודנטים ליזמת נשיא המדינה, 'תקווה ישראלית' -- להקנות להם ידע ראשוני בנוגע למצב החברתי שהביא להעלאת היזמה, לדרך בה היזמה מתעדת לתת מענים לאתגרים החברתיים, וזאת גם באמצעות ידע תיאורטי וגם באמצעות החוויה האישית של הסטודנטים. מתוך הנחה שיש כאן עולם מלא של ידע - אם לא כמה עולמות, ההתמקדות הייתה במפגש בין הסטודנטים עצמם והמטרה הייתה לייצר בהם סקרנות ללמוד עוד אודות היזמה על מנת שהם ימשיכו לחשוב עליה ובאמצעותה בהמשך דרכם, בסיטואציות השונות בהם היא תהיה רלוונטית להם בהמשך הדרך וכמובן לא פחות חשוב שהדברים לא יסתיימו בלמידה או חוויה חד-פעמית, אלא שתהיה להם גם מוטיבציה לפעול לקידומה בהמשך דרכם כאנשי חינוך.

הקורס נבנה סביב שני צירים - התאורטי והחוויתי. הציר התאורטי עסק במושג 'זהות' ובמעגלי הזדהות שונים. הציר החוויתי הוא המפגש של הסטודנטים משתי הקבוצות השונות אלה עם אלה ובמקביל עם אנשים מגוונים מתוך הפסיפס האנושי של מדינת ישראל.

היום הראשון של הקורס הוקדש להכנה והתקיים בקמפוסים נפרדים. הוא כלל מבואות לרקע התאורטי של הקורס, ליזמת הנשיא 'תקווה ישראלית', לחובות הקורס, להכרות ראשונית, וכן תרגול והכנה לקראת המפגש בין הקבוצות. הימים הבאים היו משותפים והתקיימו במתכונת נודדת. ביום השני הסטודנטים ממכללת סכנין ארחו את הסטודנטים ממכללת לוינסקי במכללתם ועשו יחד סיור בעיר ובמרכז הסביבתי איחוד איגוד ערים בקעת נטופה. את הלילה בילו הסטודנטים בגבעת חביבה שם התקיימה הפעלת ערב מוזיקלית בין תרבותית. ביום השלישי הדגש היה על שלוש הדתות האברהמיות. הסטודנטים בקרו בשוק של נצרת, בכנסיית המולד ובמסגד הלבן. בהמשך היום התארחו בבית הספר הנוצרי סנט ג'וסף. לאחר נסיעה לירושלים בילו הסטודנטים ערב חופשי בעיר ולנו בבית ההארכה בית

וגן. בבוקר של היום הרביעי נערך סיור לימודי היסטורי במוזיאון מגדל דוד ובצהריים הם התארחו בבית הנשיא. ביום החמישי נערך ביקור בבית ספר לתלמידים עם מוגבלויות, "הצרי", ואחר כך ארחו הסטודנטים ממכללת לוינסקי במכללתם שם התנסו הסטודנטים בסימולציות ובשיח photo-voice. הקורס הסתיים בסיור בשלולית החורף שעל יד המכללה עם הסבר על שיתוף הפעולה שמאפשר את קיומה.

מטלות הקורס כללו כתיבת יומן רפלקטיבי; צילום לקראת סדנת photo-voicen; אחריות להתכנסות בוקר או ערב; וכמטלת סיום, הצעת יזמה לפעילות שתגדיל את אדוות ההשפעה של החוויה אותה עברו. יש לציין באופן מיוחד את ההתכנסויות אותם העבירו בכל פעם קבוצה קטנה מעורבת אחרת לכלל הסטודנטים. בהתכנסויות אלה הסטודנטים היו אמורים להעביר ידע באמצעים מתודיים מגוונים בהתחשב בדינמיקה הקבוצתית המתפתחת והן הוכיחו את עצמם באופן יוצא דופן.

מטרת ההערכה הינה לבדוק את השפעת ההשתתפות בקורס הנוודד על שינוי עמדות וכן את תרומתו למשתתפים בו.

השיטה

משתתפים

מכללת לוינסקי - 13 משתתפים השיבו לשאלון במדידה לפני, מתוכם 2 סטודנטים והשאר סטודנטיות, 9 לומדים בשנה ב' ו-4 בשנה ג'. 11 משתתפים השיבו לשאלון במדידה אחרי, מתוכם סטודנט אחד והשאר סטודנטיות 9, 8 לומדים בשנה ב' ו-3 בשנה ג'. ארבעה משתתפים השתתפו בעבר בפרויקטים העוסקים ביחסי יהודים-ערבים.

מכללת סכנין – 17 משתתפים השיבו לשאלון במדידה לפני מתוכם 2 סטודנטים והשאר סטודנטיות, סטודנט אחד לומד בשנה ב', 13 בשנה ג' ו-2 בשנה ד'. 18 משתתפים השיבו לשאלון במדידה אחרי מתוכם 2 סטודנטים והשאר סטודנטיות, 3 משנה ב' 13 משנה ג' ו-2 משנה ד'. חמישה משתתפים השתתפו בעבר בפרויקטים העוסקים ביחסי יהודים-ערבים.

כלי המדידה

חובר שאלון לצורך ההערכה המבוסס על שאלונים קודמים. בשאלון החלקים הבאים על סולם של 6 דרגות:

א. שביעות רצון מההשתתפות והמלצה להשתתפות בקורס מעין זה

ב. אמונה בחיים משותפים

ג. תחושת שייכות לחברה הישראלית

ד. תפיסות ועמדות כלפי האחר

ה. יחסים חברתיים עם האחר

ו. רגשות כלפי האחר

ז. תרומת הקורס

ח. גורמים מקדמים ומעכבים את הצלחת הקורס

ט. שאלות פתוחות

הליך

השאלון הועבר בתחילת הקורס ובסופו

לא נמצאו הבדלים סטטיסטיים, בין הקבוצות, בכל אחד ממועדי המדידה, ברוב המשתנים שבשאלון, לכן הממצאים יוצגו לכל המשתתפים בזיקה למועד המדידה. כמו כן, יוצגו הממצאים לגבי המשתנים שבהם התקבלו הבדלים. בחלק הראשון תוצג השוואה בין שני מועדי המדידה ובחלק השני יוצגו הממצאים של המדידה בסוף הקורס.

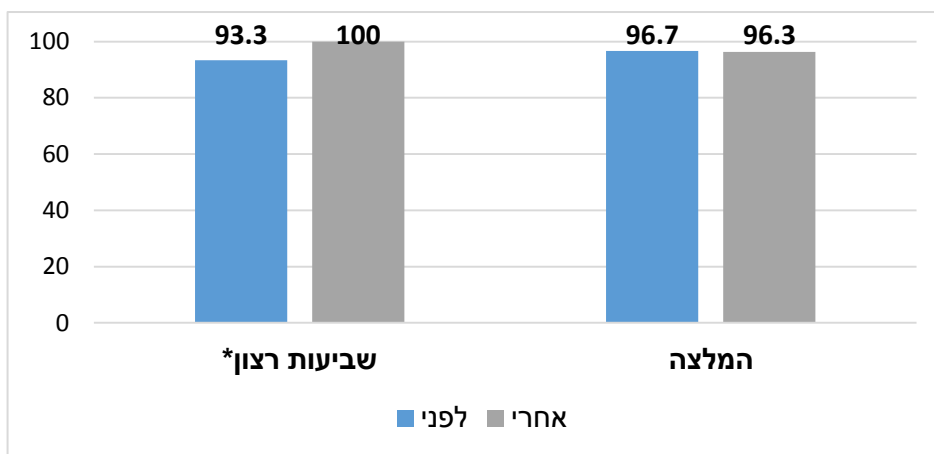
א. השוואה בין המדידות לפני תחילת הקורס ובסיומו

1. שביעות רצון מההשתתפות בקורס

שביעות הרצון נמדדה בשתי שאלות. האחת ישירה והשנייה לגבי המלצה לכל הסטודנטים להשתתף בקורס מעין זה. הממצאים, בזיקה למועד המדידה, בלוח ובתרשים הבאים.

לוח 1. שביעות רצון מההשתתפות בקורס בזיקה למועד המדידה

		לפני			אחרי		
A	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע	סטיית תקן	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע	סטיית תקן	מובהקות ההבדל
1.	אני שבע רצון מהשתתפתי בקורס	93.3	5.43	0.93	100	5.96	0.19
2.	אני חושב שכול הסטודנטים בישראל צריכים להשתתף בקורס מעין זה	96.7	5.43	0.89	96.3	5.78	0.64
							NS

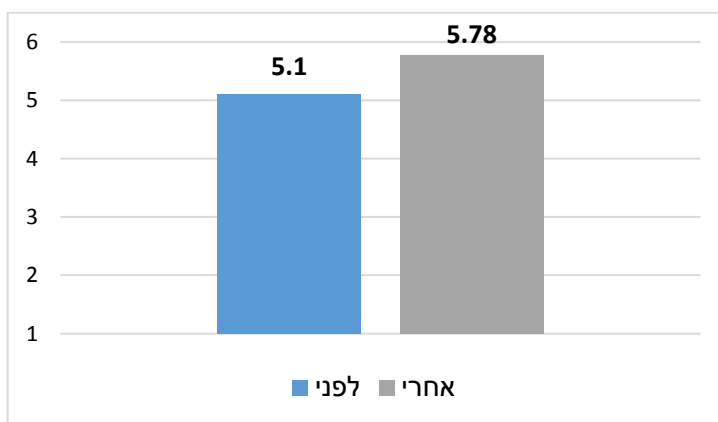

תרשים 1. שבועות רצון והמלצה להשתתפות בקורס, בזיקה למועד המדידה: אחוזי המסכימים ברמה גבוהה (4-6)

מהלוח עולה כי שבועות הרצון היא ברמה גבוהה מאוד כבר במדידה לפני ולמרות זאת חלה עלייה והממוצע מגיע לאפקט התקרה כשכל המשתתפים מדרגים את שבועות רצונם בדירוג גבוה (4-6). גם ההמלצה לכל הסטודנטים היא ברמה גבוהה מאוד כש- 96% מדרגים את המלצתם ברמה גבוהה מאוד (4-6).

2. תחושת השליחות

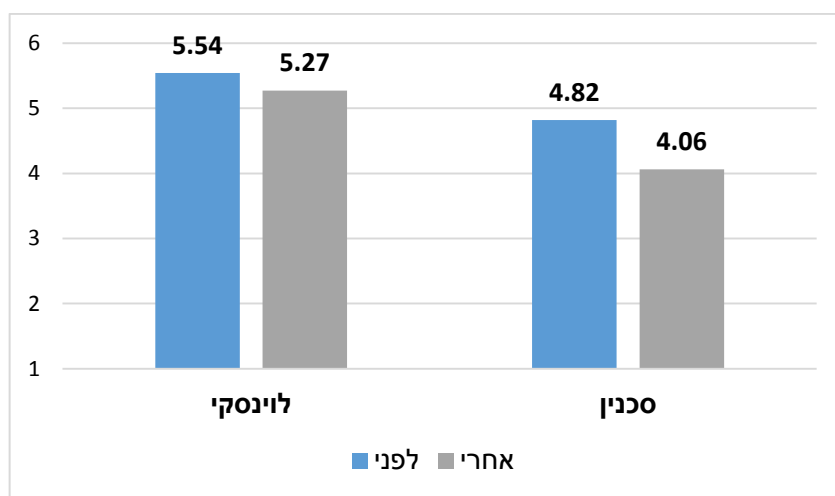
המשתתפים התבקשו לדרג על סולם של 6 דרגות את תפיסתם לגבי הקורס "הקורס תקווה ישראלית – קורס נודד' בעיניי הוא שליחות". לא נמצאו הבדלים בזיקה לקבוצה בשתי המדידות ונמצאו הבדלים בזיקה למועד המדידה ($p < .01$) כשבמדידה אחרי כל המשתתפים הסכימו ברמה גבוהה (4-6) שהקורס הוא שליחות. הממוצעים בתרשים הבא.

תרשים 2. הקורס תקווה ישראלית – קורס נודד הוא שליחות, בזיקה למועד המדידה

3. אמונה בחיים משותפים

המשתתפים התבקשו לדרג את תפיסתם לגבי חיים משותפים בין היהודים לערבים על סולם של 6 דרגות. בניתוח שונות דו כיווני כשהמשתנים הבלתי תלויים הם - הקבוצה (לוינסקי - סכנין) ומועד המדידה (לפני אחרי) נמצא אפקט של הקבוצה ($p < .01$). לברור מקור ההבדלים נערכו ניתוחים נוספים ונמצא שהעמדות של המשתתפים ממכללת לוינסקי היו גבוהות משל המשתתפים ממכללת סכנין בשתי המדידות ($p < .01$). לא חל שינוי סטטיסטי בין שני מועדי המדידה בשתי הקבוצות. הממוצעים בתרשים הבא.

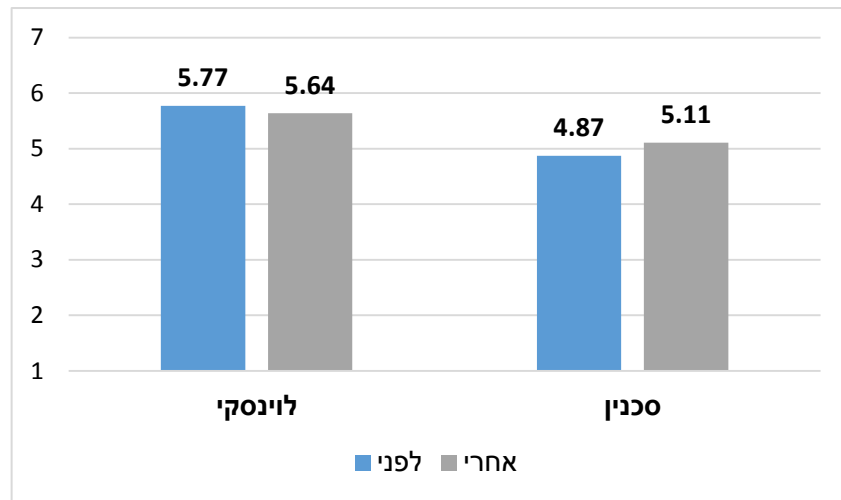

תרשים 3. אמונה בחיים משותפים בין יהודים לערבים

מהתרשים עולה כי האמונה בחיים משותפים בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי היא ברמה גבוהה מאוד (ממוצעים מעל 5 בסולם של 6 דרגות) בעוד שהאמונה בקרב המשתתפים ממכללת סכנין היא ברמה גבוהה בתחילת הקורס וברמה בינונית בסופו (ממוצעים מתקרב ל-5 ו-4 בהתאמה בסולם של 6 דרגות).

4. תחושת שייכות לחברה הישראלית

המשתתפים התבקשו לדרג את ההיגד "אני מרגיש חלק מהחברה הישראלית" על סולם של 6 דרגות. בניתוח שונות דו כיווני שהמשתנים הבלתי תלויים הם הקבוצה (לוינסקי / סכנין) ומועד המדידה (לפני / אחרי) התקבל אפקט של הקבוצה ($p < .01$). בבדיקה של מקורות ההבדלים התברר שהתחושה של המשתתפים ממכללת לוינסקי גבוהה בשני המועדים משל המשתתפים ממכללת סכנין ($p < .05$). לא חל שינוי סטטיסטי בזיקה למועד המדידה בשתי הקבוצות אם כי בקרב המשתתפים ממכללת סכנין נכרת עליה בתחושה. הממוצעים בתרשים הבא.

תרשים 4. תחושת שייכות לחברה הישראלית בזיקה לקבוצה ולמועד המדידה

מהתרשים עולה כי תחושת השייכות של המשתתפים ממכללת לוינסקי היא גבוהה מאוד (ממוצע 5.5 מעל 5.5 בסולם של 6 דרגות) ושל המשתתפים ממכללת סכנין גבוהה המדידה לפני (ממוצע 4.9) וגבוהה מאוד במדידה אחרי (ממוצע 5.1) אם כי ההבדלים לא מובהקים.

5. תפיסות ועמדות כלפי האחר

המשתתפים התבקשו לדרג את תפיסותיהם לגבי נושאים שונים הקשורים בתפיסת האחר. הממצאים בלוח הבא.

לוח 2. תפיסות ועמדות כלפי האחר בזיקה למועד המדידה

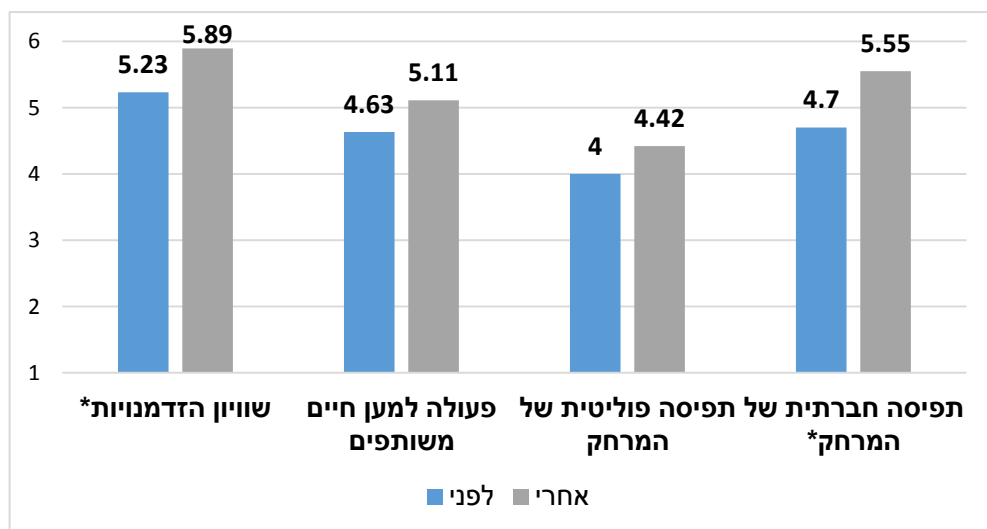
		לפני			אחרי		
A		הסכמה	ממוצע	סטיית	הסכמה	ממוצע	סטיית
		גבוהה	(4-6)	תקן	גבוהה	תקן	ההבדל
	1. מן הראוי שיהיה שוויון הזדמנויות לכלל האזרחים במדינה ללא הבדלי דת, מגדר ולאום	86.7	5.23	1.10	100	5.89	0.32
							.01

A	לפני			אחרי			מובהקות ההבדל
	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע תקן	סטיית תקן	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע תקן	סטיית תקן	
2.	46.7	3.23	1.38	66.7	3.93	1.46	.05
אני חושב שלרוב משתתפי הקבוצה שאני משתייך אליה יש תפיסה שגויה לגבי הקבוצה השנייה							
3.	73.3	3.90	0.96	85.2	4.59	1.08	.05
אני מרגיש שאני מכיר את ארבעת השבטים בחברה הישראלית (חרדים, חילונים, דתיים לאומיים, ערבים)							
4.	76.7	4.87	1.25	96.3	5.70	0.66	.01
אני מכיר באופן אישי אנשים ששייכים לשבט אחר משלי							
5.	80.0	4.77	1.30	92.0	5.04	1.39	NS
אני חושב שהמרחק בין השבטים נובע מחוסר היכרות עם האחר							
6.	66.7	4.50	1.50	100	5.39	0.47	.05
אני חושב שהמרחק בין השבטים נובע ממניעים פוליטיים ואידיאולוגים סותרים							
7.	86.7	4.90	1.36	100	5.68	0.47	.01
כדי ליצור מרחב שכל השבטים יחיו בו בסולידריות נדרשת מנהיגות שתוביל לשם							
8.	73.3	4.63	1.35	92.6	5.13	0.93	NS
אני חושב שבעתיד אפעל למען חיים משותפים בין ערבים ליהודים							

כדי ליצור קטגוריות נערך ניתוח גורמים והתקבלו שני גורמים המסבירים 58.16% מהשונות, אולם המהימנות של הגורמים הייתה נמוכה ולכן נערך ניתוח תוכן מלווה במהימנות אלפא של קרונברך. התקבלו הקטגוריות הבאות: *שוויון הזדמנויות* – ההיגד: מן הראוי שיהיה שוויון הזדמנויות לכלל האזרחים במדינה ללא הבדלי דת, מגדר ולאום; *פעולה למען חיים משותפים בין יהודים לערבים* – ההיגד: אני חושב שבעתיד אפעל למען חיים משותפים בין ערבים ליהודים; *תפיסה פוליטית של המרחק בין השבטים* – ההיגדים: אני חושב שהמרחק בין השבטים נובע ממניעים פוליטיים ואידיאולוגים סותרים; כדי ליצור מרחב שכל השבטים יחיו בו בסולידריות נדרשת מנהיגות שתוביל לשם; מהימנות אלפא של קרונברך 0.689. *תפיסה חברתית של המרחק בין השבטים* – ההיגדים: אני חושב שלרוב משתתפי הקבוצה שאני משתייך אליה יש תפיסה שגויה לגבי הקבוצה השנייה; אני חושב שהמרחק בין השבטים נובע מחוסר היכרות עם האחר; מהימנות אלפא של קרונברך 0.521. (מספיק לשני היגדים). נבנו מדדים המבוססים על הקטגוריות. ערך גבוה במדד מצביע על תפיסה ברמה גבוהה של התוכן המתואר בו.

תפיסת ההיבטים השונים - כדי לבדוק האם קיימים הבדלים בתפיסת ההיבטים השונים נערכו ניתוחי שונות עם מדידות חוזרות לשתי הקבוצות יחד במועד המדידה אחרי ונמצאו הבדלים ($p < 0.01$). ההבדלים הנובעים מכך שתפיסת השוויון < מהרצון לפעולה, תפיסה פוליטית של המרחק ותפיסה חברתית של המרחק.

בנוסף נערכו מבחני t לבדיקת ההבדלים בזיקה למועד המדידה (לפני ואחרי) לכל המשתתפים יחד. הממצאים מצביעים על הבדלים בתפיסת השוויון ($p < 0.01$) ובתפיסה החברתית ($p < 0.001$). הממוצעים בתרשים הבא.

תרשים 5. תפיסות ועמדות כלפי האחר בזיקה למועד המדידה

מהתרשים עולה כי התפיסה של הצורך במתן שוויון הזדמנויות לכולם מגיע במדידה אחרי לאפקט התקרה כשכל המשתתפים הסכימו ברמה גבוהה (4-6) עם תפיסה זו. התפיסה החברתית של המרחק בין השבטים גם היא ברמה גבוהה מאוד (ממוצע 5.55 בסולם של 6 דרגות) וחלה עליה בתפיסה זו בין שתי המדידות. הקטגוריה מתארת את המרחק כתוצאה מאי היכרות או מתפיסה שגויה, ואחרי המפגש המשתתפים מכירים בעובדה זו. התפיסה הפוליטית של המרחק בין השבטים היא ברמה בינונית (ממוצע מעל 4 בסולם של 6 דרגות) ולא חל שינוי בין המדידות. הרצון לפעול למען חיים משותפים במדידה אחרי גבוהה מאוד (ממוצע 5.11) וניכרת עליה בממוצע מהמדידה לפני.

6. יחסים חברתיים עם האחר

המשתתפים התבקשו לדרג על סולם של 6 דרגות באיזו מידה הם מוכנים לפעול עם סטודנטים יהודים / ערבים בפעולות שונות. הממצאים בלוח הבא.

לוח 3. יחסים חברתיים עם האחר בזיקה למועד המדידה: התפלגות באחוזים, ממוצעים, סטיות תקן ומובהקות ההבדל

	אחרי			לפני			
C	מובהקות ההבדל	סטיות תקן	ממוצע	הסכמה גבוהה (4-6)	סטיות תקן	ממוצע	הסכמה גבוהה (4-6)
1.	.05	1.02	5.19	88.5	1.45	4.48	79.3
2.	.05	0.68	5.65	96.2	1.10	5.17	93.1
							לבקר אצלו בבית
							ללמוד איתו באותה מסגרת
							חינוכית
3.	NS	0.70	5.58	96.2	1.04	5.25	89.3
4.	NS	0.89	5.35	92.3	1.20	5.14	89.3
							לגור אתו באותה עיר
							לאפשר לילדים שלכם ללמוד יחד באותו מוסד
5.	.05	0.36	5.85	100	1.10	5.31	86.2
							לבלות יחד אתו במסגרת
							כמו טיול או בילוי משותף
6.	.05	0.45	5.72	100	1.29	5.10	86.2
							לפעול יחד למען חיים משותפים
7.	.01	0.33	5.88	100	1.28	5.17	86.2
							ללמד יחד איתו באותו בית

ספר

מהלוח עולה כי בחלק מהפעילויות חלה עליה בין שני מועדי המדידה.

נבנו שתי קטגוריות המבוססות על מחקרים קודמים מלוויים במהימנות אלפא של קרונברך. **יחסים אישיים** – ההיגדים: לבקר אצלו בבית, ללמוד איתו באותה מסגרת חינוכית, לגור אתו באותה עיר, לאפשר לילדים שלכם ללמוד יחד באותו מוסד, לבלות יחד אתו במסגרת כמו טיול או בילוי משותף. מהימנות אלפא של קרונברך 902. **יחסים לצורך פעילות משותפת בנושא של חיים משותפים ומקצועיים** – ההיגדים: לפעול יחד למען חיים משותפים, ללמד יחד איתו באותו בית ספר. מהימנות אלפא של קרונברך 906.;

נבנו שני מדדים המבוססים על הקטגוריות, ערך גבוה במדד מצביע על תפיסה חיובית של היחסים. בנוסף נבנה מדד המבוסס על כל ההיגדים – **פעילויות חברתיות עם האחר**, מהימנות אלפא של קרונברך 947.

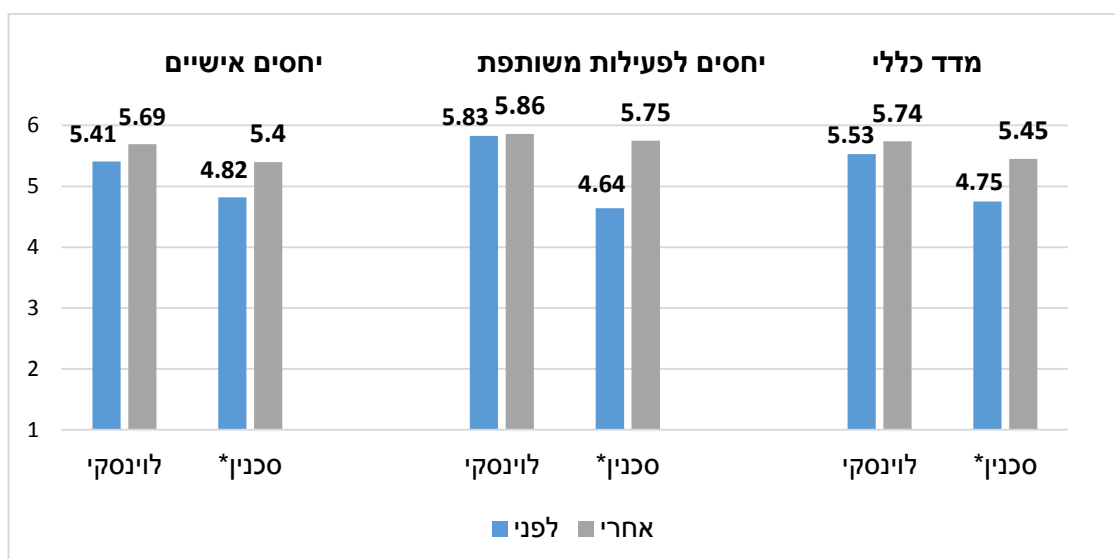
כדי לבדוק אם קיימים הבדלים בתפיסה של שני המדדים (יחסים אישיים ויחסים לצורך פעילות משותפת) בכל אחת מהקבוצות נערכו מבחני t לזוגות רק במדידה אחרי ולא נמצאו הבדלים (הממוצעים בתרשים להלן).

כדי לבדוק האם חל שינוי בעמדות בנושא יחסים חברתיים בזיקה לזמן המדידה (לפני/אחרי) ולקבוצה (לוינסקי/סכנין) נערך לכל מדד ניתוח שונות דו כיווני כשהמשתנים הבלתי תלויים הם מועד המדידה והקבוצה והמשתנים התלויים הם המדדים השונים. הממצאים מצביעים על:

יחסים אישיים – אינטראקציה זמן*קבוצה ($p < .05$). במדידה לפני התקבלה עמדה חיובית גבוהה יותר של המשתתפים ממכללת לוינסקי ($p < .05$) ואילו במדידה אחרי לא היו הבדלים.

יחסים לצורך פעילות משותפת – במדידה לפני העמדה של המשתתפים ממכללת לוינסקי גבוהה משל המשתתפים ממכללת סכנין ($p < .01$). אין שינוי בעמדה בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי ועליה בקרב המשתתפים ממכללת סכנין מהמדידה לפני למדידה אחרי ($p < .01$)

מדד כללי - אינטראקציה זמן*קבוצה ($p < .01$). במדידה לפני התקבלה עמדה חיובית יותר של המשתתפים ממכללת לוינסקי ($p < .05$) ואילו במדידה אחרי לא היו הבדלים. הממוצעים בתרשים הבא.

תרשים 6. יחסים חברתיים בזיקה למועד המדידה ולקבוצה

מהתרשים עולה כי התפיסות של המשתתפים ממכללת לוינסקי הן גבוהות מאוד והממוצעים הם מעל 5 בכל המדדים. התפיסות של המשתתפים ממכללת סכנין במדידה לפני גבוהות (ממוצעים מעל 4.5 בסולם של 6 דרגות) ובמדידה אחרי גבוהות מאוד (מעל 5.5 בסולם של 6 דרגות) כלומר חלה עליה בתפיסות של המשתתפים ממכללת סכנין.

7. רגשות אל האחר

המשתתפים התבקשו לדרג את המידה בה הם חשים רגשות שונים כלפי הצד האחר. הממצאים בלוח הבא.

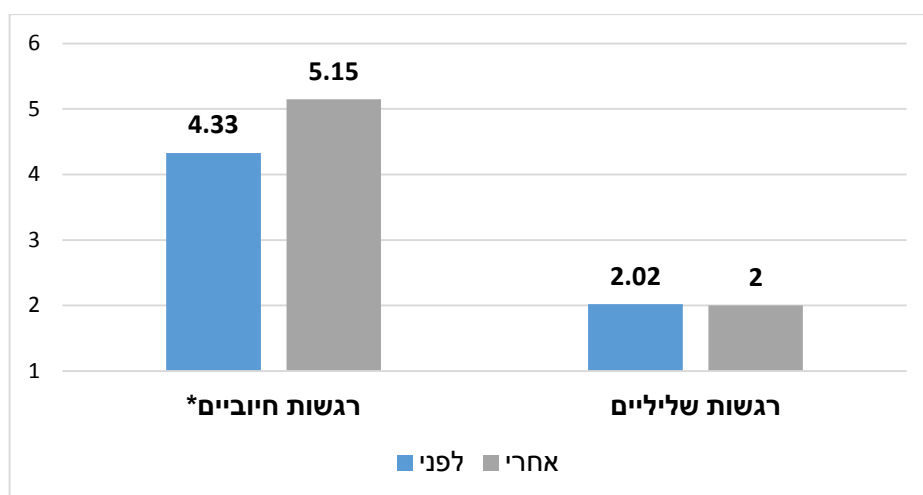
לוח 4. רגשות כלפי האחר בזיקה למועד המדידה: התפלגות באחוזים, ממוצעים, סטיות תקן ומובהקות ההבדל

	לפני			אחרי			
D	הסכמה גבוהה (4-)	ממוצע	סטיות תקן	הסכמה גבוהה (4-)	ממוצע	סטיות תקן	מובהקות ההבדל
1. פחד	20.0	2.53	1.25	34.6	2.58	1.77	NS
2. חיבה	73.3	4.20	1.32	100	5.19	0.69	.001
3. שנאה	13.8	1.76	1.30	7.7	1.62	1.29	NS
4. כעס	10.0	1.80	1.12	15.4	2.08	1.44	NS
5. הבנה	76.7	4.47	1.30	96.0	5.16	0.85	.05

מהלוח עולה כי חל שינוי בין המדידות ברגשות החיוביים חיבה – כל המשתתפים דרגו את הרגש ברמה גבוהה (4-6) והבנה – 96% מהמשתתפים דרגו את הרגש ברמה גבוהה (4-6) ואילו ברגשות השליליים לא חל שינוי והם ברמה נמוכה מאוד.

נבנו שני מדדים – האחד **רגשות חיוביים**: חיבה והבנה, מהימנות אלפא של קרונבך 0.731; **רגשות שליליים**: פחד, שנאה וכעס, מהימנות אלפא של קרונבך 0.728. נבנו שני מדדים, ערך גבוה בממד מצביע על רגש ברמה גבוהה.

כדי לבחון אם חל משינוי ברגשות בזיקה למועד המדידה (לפני/אחרי) ולקבוצה (ליונסקי/סכנין) נערכו ניתוחי שונות דו כיווניים, לכל סוג של רגשות בנפרד, כשהמשתתפים הבלתי תלויים הם מועד המדידה והקבוצה והמשתתפים התלויים הם הרגשות. ונמצא כי לגבי הרגשות החיוביים חלה עליה מהמדידה לפני למדידה אחרי ואילו לגבי הרגשות השליליים לא חל שינוי. הממוצעים בתרשים הבא.

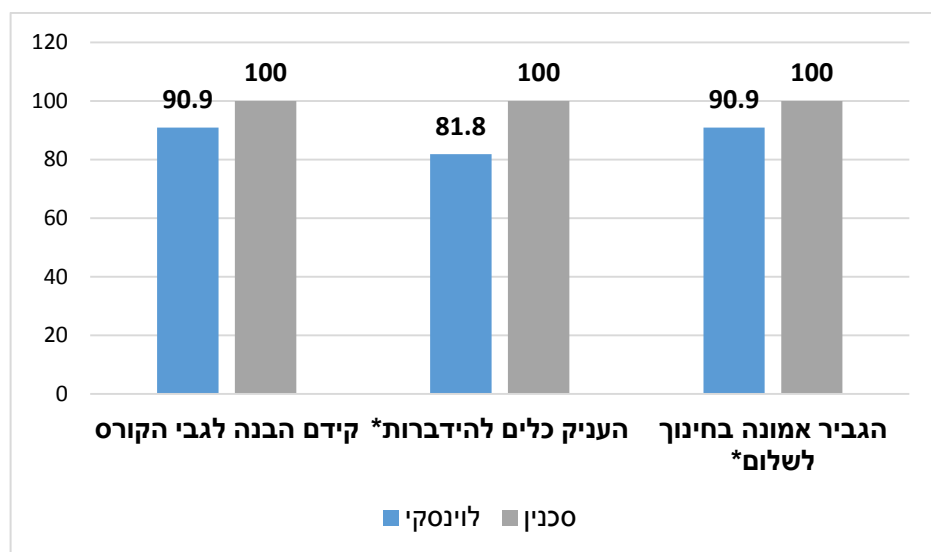
תרשים 7. רגשות כלפי האחר בזיקה למועד המדידה

ב. מדידה אחרי
1. על המפגש המכין

המשתתפים התבקשו לדרג את עמדתם לגבי למפגש המכין. הממצאים בלוח ובתרשים הבאים.

לוח 5. המפגש המכין בדיקה לקבוצה: התפלגות באחוזים, ממוצעים, סטיות תקן ומובהקות ההבדל

	סכנין			לוינסקי			
מובהקות ההבדל	סטיות תקן	ממוצע	הסכמה גבוהה (4-6)	סטיות תקן	ממוצע	הסכמה גבוהה (4-6)	המפגש המכין
NS	0.63	5.50	100	1.54	5.00	90.9	1. קידם את ההבנה שלי לגבי מה שיהיה בקורס
.05	0.87	5.31	100	1.67	4.36	81.8	2. העניק לי כלים להידברות עם האחר
.05	0.80	5.39	100	1.57	4.45	90.9	3. הגביר את אמונתי באפשרות של חינוך לשלום

תרשים 8. המפגש המכין בדיקה לקבוצה

מהממצאים עולה כי כל המשתתפים ממכללת סכנין חושבים שהמפגש קידם את ההבנה לגבי תכני הקורס והעניק להם כלים להידברות עם האחר והגביר את אמונתם בחינוך לשלום. בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי האחוזים נמוכים יותר ועומדים על בין 82-91. קיימים הבדלים לגבי התפיסה על הענקת כלים להידברות והגברת האמונה בחינוך לשלום.

2. השתתפות בקורס

המשתתפים התבקשו לדרג היגדים המתייחסים להשתתפותם בקורס. מכיוון שלא היו הבדלים בין הקבוצות הממצאים יוצגו לכולם. ההתפלגות בלוח הבא.

לוח 6. ההשתתפות בקורס: התפלגות באחוזים, ממוצעים וסטיית תקן

B	השתתפות בקורס	הסכמה גבוהה (4-) (6)	ממוצע	סטיית תקן
1.	הקנתה לי ניסיון מעניין	96.3	5.78	0.64
2.	אפשרה לי לבטא את כישורי המנהיגות שלי	100	5.44	0.64
3.	אפשרה לי להביע את דעותי הפוליטיות	66.7	4.22	1.80
4.	אפשרה לי להיפגש עם סטודנטים ותלמידים ערבים / יהודים	100	5.81	0.48
5.	אפשרה לי לפעול למען חיים משותפים	96.3	5.26	0.90
6.	סייעה לי ביצירת קשרים עם ערבים / יהודים	100	5.59	0.63
7.	סייעה לי לגבש את הזהות האישית שלי	96.3	5.07	1.07
8.	אפשרה לי ללמוד על הערבים / היהודים	96.3	5.74	0.65
9.	סייעה לי להיות מורה יותר טוב	92.6	5.46	0.84

מעל ל- 90% מהמשתתפים הסכימו ברמה גבוהה (4-6) שההשתתפות בקורס אפשרה להם לבטא את כישורי המנהיגות, מפגש עם סטודנטים אחרים, יצירת קשרים יהודים-ערבים, הקנתה ניסיון מעניין, פעולה למען חיים משותפים, גיבוש הזהות האישית, למידה על האחר, סייעה להיות מורה טוב יותר. שני שלישים מהמשתתפים הסכימו שההשתתפות אפשרה להביע דעות פוליטיות.

3. תרומת הקורס

המשתתפים התבקשו לדרג את מידת התרומה של הקורס לתחומים שונים. ההתפלגות בלוח הבא.

לוח 7. תרומת הקורס לתחומים שונים: התפלגות באחוזים, ממוצע וסטיית תקן

הקורס תרם	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע	סטיית תקן
1. לקירוב לבבות בין הסטודנטים המשתתפים	100	5.85	0.36
2. להתפתחות המקצועית שלך	92.6	5.30	0.86
3. למסוגלות להנחיה של קבוצות משבטים שונים	100	5.59	0.50
4. להפחתת החששות שלך מהאחר	100	5.48	0.64
5. להבנה טובה יותר של הקונפליקט הערבי-יהודי בארץ	92.6	5.41	1.11
6. לחיזוק האמונה ביכולתך לתרום להגברת השיתוף בין היהודים לערבים	100	5.63	0.68
7. לשיחה עם חבריך על העשייה בקורס	100	5.74	0.44
8. ליצירת קשר עם משתתפים בקורס מעבר למפגשי הלימודים	96.2	5.35	0.79
9. לשמה של המכללה	74.1	4.67	1.61
10. ליצירה של תרבות של חיים משותפים במכללה	88.9	5.19	1.21
11. הקורס הגביר את הסובלנות שלי כלפי האחר	100	5.52	0.70
12. הקורס עורר את הסקרנות שלי לגבי השבטים האחרים בחברה שלנו	100	5.70	0.42
13. הקורס חיזק את התקווה שניתן להגיע לחברה יותר מכבדת בישראל	96.3	5.67	0.67

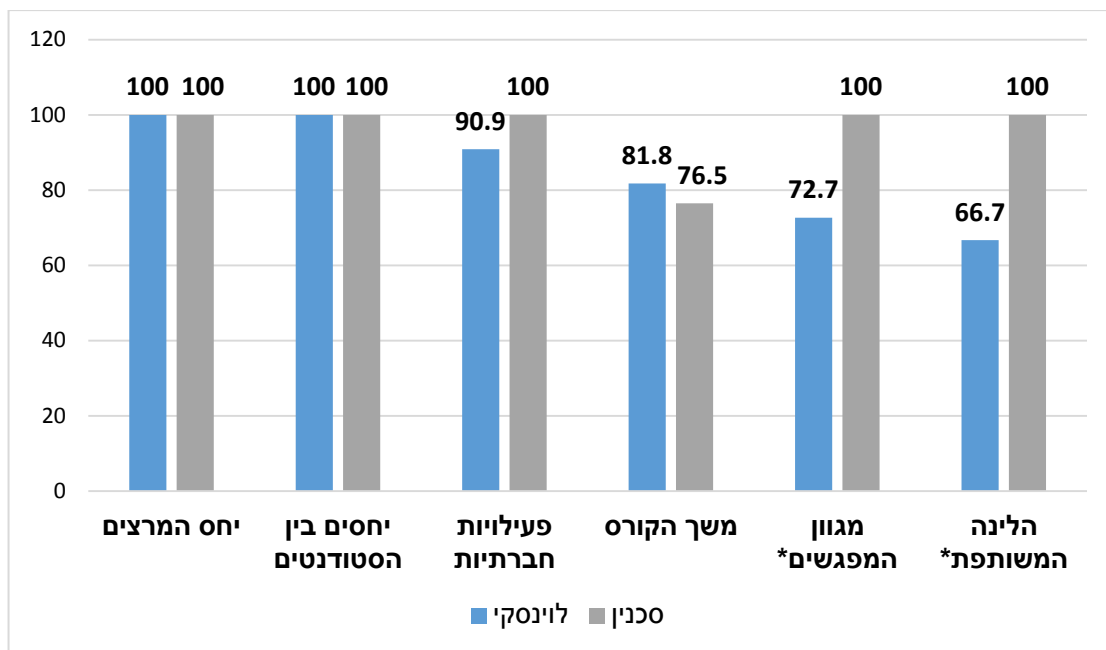
מהלוח עולה כי המשתתפים תופסים את תרומת הקורס בתחומים השונים כגבוהה מאוד כשלמעלה מ- 90% מהם דרגו את תפיסתם כגבוהה (4-6) פרט לתרומה למוניטין של המכללה בה הדרוג היה של כ-75% מהם.

4. שביעות רצון

המשתתפים התבקשו לדרג את מידת שביעות רצונך מהיבטים שונים של הקורס. הממצאים בלוח ובתרשים הבאים.

לוח 8. שביעות רצון מהיבטים שונים של הקורס: התפלגות באחוזים, ממוצעים, סטיות תקן ומובהקות ההבדל

		סכנין			לוינסקי			
שביעות רצון מ:	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע	סטיות תקן	הסכמה גבוהה (4-6)	ממוצע	סטיות תקן	שביעות רצון מ:	
1. היחס של המרצים המלווים אל הסטודנטים	100	6.00	0.0	100	5.82	0.39	NS	
2. היחסים עם הסטודנטים המשתתפים	100	5.82	0.40	94.1	5.65	0.99	NS	
3. משך הקורס	81.8	4.91	1.30	76.5	4.59	1.69	NS	
4. הלינה המשותפת	66.7	3.78	1.98	100	5.82	0.39	.01	
5. הפעילויות החברתיות	90.9	5.36	1.43	100	5.88	0.33	NS	
6. מגוון המפגשים	72.7	4.82	1.40	100	5.75	0.44	.05	

תרשים 9. שביעות רצון מהיבטים שונים של הקורס בזיקה לקבוצה: אחוז המסכימים ברמה גבוהה (4-6)

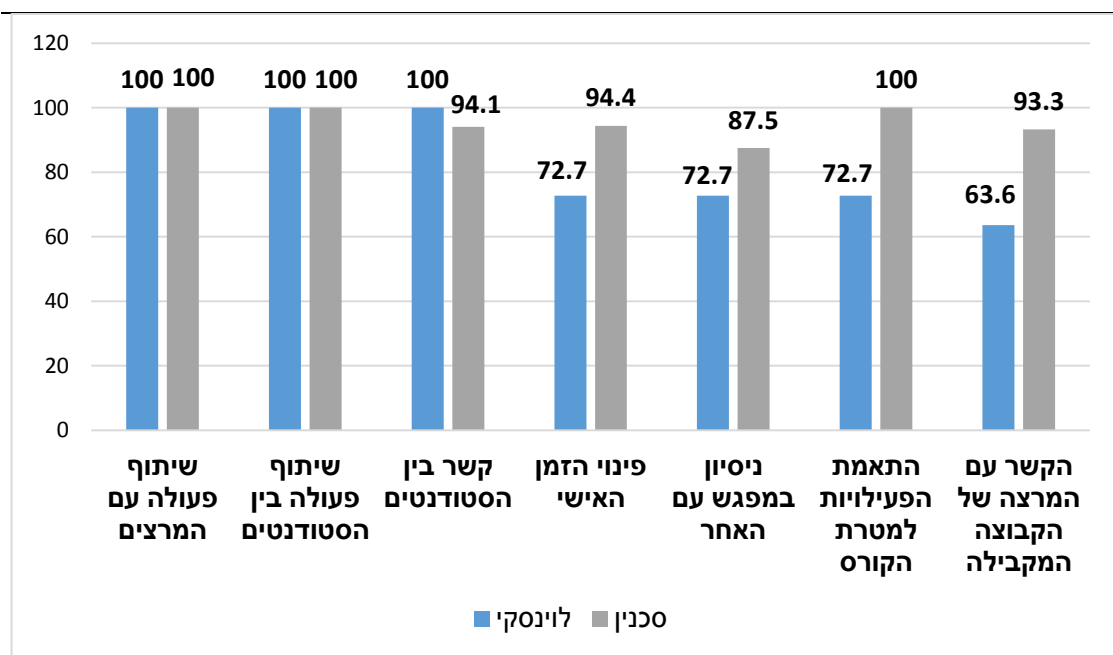
מהלוח והתרשים עולה כי כל המשתתפים שבעי רצון ברמה גבוהה (4-6) מיחס המרצים, היחסים בין הסטודנטים, הפעילויות החברתיות (בקרוב המשתתפים היהודים 91% הביעו שביעות רצון גבוהה. לגבי משך הקורס 82% מהמשתתפים ממכללת לוינסקי ו- 77% מהמשתתפים ממכללת סכנין הביעו שביעות רצון ברמה גבוהה. לגבי מגוון המפגשים והלינה המשותפת – בשני היבטים אלה שביעות הרצון של המשתתפים ממכללת סכנין הייתה גבוהה מאוד וכולם הביעו הסכמה ברמה גבוהה. בקרב המשתתפים ממכללת לוינסקי 73% ו- 67% בהתאמה, הביעו שביעות רצון ברמה גבוהה. בהיבטים אלה קיימים הבדלים בין הקבוצות.

5. גורמים מקדמים ומעכבים

המשתתפים התבקשו לדרג מרכיבים שונים של הפעילויות ויישומן במסגרת הקורס, את המידה בה הם מעכבים עד תורמים להצלחה של התכנית. מ- 2- מעכב, 0 לא משפיע, עד +2 מקדם. לא ניתן לבצע מבחני חי בריבוע בשל מיעוט המשתתפים בתאים השונים. הממצאים בזיקה לקבוצה בלוח ובתרשים הבאים.

לוח 9. גורמים מקדמים ומעכבים את הצלחת הקורס בזיקה לקבוצה: התפלגות באחוזים

מקדם	סכנין		לוינסקי		H		
	לא משפיע	מעכב	לא משפיע	מעכב			
1.	94.4	5.6	72.7	18.2	9.1	פינוי הזמן האישי שלך לקורס	
2.	100		100			מידת שיתוף הפעולה עם המרצים המובילים	
3.	94.1	5.6	100			מידת הקשר עם הסטודנטים האחרים המשתתפים בקורס	
4.	87.5	6.3	6.3	72.7	27.3	מידת הניסיון שלך במפגש עם האחר	
5.	100		72.7	9.1	18.2	התאמת הפעילויות למטרת הקורס	
6.	93.3		6.7	63.6	27.3	9.1	מידת הקשר עם המרצה של הקבוצה המקבילה
7.	100		100			שיתוף הפעולה בין הסטודנטים	

תרשים 10. גורמים מקדמים את הצלחת הקורס בזיקה לקבוצה: אחוזי המדרגים

מהלוח והתרשים עולה כי כל המשתתפים מסכימים ששיתוף הפעולה עם המרצים ובין הסטודנטים הם גורמים שמקדמים את ההצלחה. גם לגבי הקשר בין הסטודנטים כמעט כולם מסכימים. לגבי ההיבטים האחרים, הדעות חלוקות. פינוי הזמן האישי, ניסיון במפגש עם האחר והקשר עם המרצה של הקבוצה השנייה נתפס על ידי בין 18 ל 27 אחוזים כלא משפיע.

שאלות פתוחות

בשל החשיבות של התשובות נביא את כולן כלשונן.

לפני

תאר בכמה משפטים את הציפיות שלך מהשתתפות בקורס במישור האישי

לוינסקי

להכיר, ללמוד

להכיר את הסטודנטים הערבים בצורה טובה

להכיר אנשים חדשים וללמוד עליהם

החיבור בינינו והקשר הטוב בין כולנו חשוב ליצירת חיים טובים יותר. כל קשר עם הזולת מיטיב אמיץ גם אם צופן רגשות לא נעימים. מראה עליו ועל היכולת לשפר את חיינו בפרט, ובכלל

להכיר להיחשף ברמה טובה יותר אל הצד האחר, להכיר את השונה לצבור חוויה שלא אחווה בדרך אחרת. ללמוד להשתלב עם חברות ומסגרות שונות ממני. אוכלוסיית אשר שונות ממני למרות זאת להכיר וליהנות לכבד כל אדם באשר הוא אדם

להשתלב בחברה עם אנשים שאין לי היכרות, והיכרות מעמיקה עמם. לחוות טיול של שילוב בין תרבותיות ולהשכיל על תרבות האחר. להרחיב את גבולות ההכלה שלי ולבחון את עצמי במצבים שונים.

להכיר צדדים שונים באנשים במדינה שלנו

להכיר ולהתחבר לאנשים שאני לא מכירה ביום יום

קבלת השונה והאחר . הכרת השני מתוך הבנה והכלה. סובלנות זה משהו שמאוד חשוב אצלי

הכנת הצד השני לעומק מתוך הבנת וקבלת האחר. לשמוע ולהבין את הצד השני

להכיר אותם לעומק, להצליח להיקשר אליהם בצורה טובה ומהנה. ושנוכל לחוות חוויות נעימות, מרגשות ומחברות

סכנין

קושי בהסתגלות ודיבור בעברית

קושי בהסתגלות עם הקבוצה המקבילה

אני מצפה להצלחת הפרויקט משום שהוא פועל לקידום השיח והשותפות בתחום האקדמי בקרב הסטודנטים.

אני מצפה כי רעיון זה מצליח כי זה יותר נפלא. שימושי מאוד לכל התלמידים אקדמי ופועלים כדי לקרב אותם זה לזה ולעבוד כדי לשנות את השיטה מוטבע בראש שלהם, "שתי הקטגוריות".

אני מצפה שאני אלמד יותר על התרבות היהודית ולשמוע את דבריהם ואת נקודות מבטיהם.. מצפה שיהיה מעניין מבחינת מידע, אני מתרגש לביקור בבית הנשיאה .

אני מצפה שהקורס יהיה מעניין ומאתגר. שייתן לי הזדמנות להכרת הסגל וכל הדברים סביבם

מה שהיא מעניין מאורגן חוויתי

משום השתתפתי בפרויקט בעבר ביחסי יהודים וערבים כשהייתי בבית הספר, רציתי להשתתף בקורס "תקווה ישראלית" העוסק כלפי השגת מטרה חשובה מאוד לכל עם ישראל אני שבעת רצון להשתתף בקורס הזה כי אני חושבת שצריך להיות חיים משותפים בין יהודים ולבין הערבים כחלק מהחברה הישראלית

אני חושבת שזה יהיה מעניין אבל יש לי פחד וכמה שאלות איך הם מתנהגים? האם הם יהיו כמונו? האם יהי בעיות בהשתתפות או לא? אני מקווה שיהיה בסדר ומקווה שיענו על כל השאלות שלי דרך הקורס הזה

מצפה להסתגל לקורס, שהקורס יהווה קשר בין יהודים וערבים. ומקווה שלא ארגיש יותר מפוחדת או מהוססת מהקורס.

להיתקל בקושי להתאקלם

להצליח בפרויקט ולהיות בקשר אם עם הצד השני. ושכל צד יבין את נקודת מבט האחר

לכבד את האחר ואת השקפותיו שהקורס יהיה מוצלח ושנקבל אחד את השני

ברמה האישית אני אוהב את הרעיון של הפרויקט הרבה ואני אישית לחזק את הרעיון הזה ומקווים להקים מערכת חדשה לחיים משותפים חדשים של אהבה ותקווה

על פי הדעה האישית שלי, כפי שראיתי דרך הניסיון שלי בתקופה קצרה זו, הפרויקט חייב להימשך משום שהצליח מבחינה אקדמית וחברתי

מצפה שאני אשפר את הביטחון העצמי שלי ולדבר מול האחרים. אצפה שאני אלמד ערכים חדשים ואפגוש חברים גם ערבים וגם יהודים.

במישור אישי אני מצפה שזה ייתן לי את הזדמנות לבטל את עצמי ואת המושגים שלי בקורס בעניינים

להתקדם בעברית שלי ולהיות יותר חברתית עם העם היהודי

אני חושבת שאני רוצה לדעת את היהודים ורוצה להיות משותפת בקורס הזה כי אנחנו חיים באותה מדינה וצריך להיות פרויקטים לשנות את המחשבות ונכנסתי לקורס הזה כדי לראות את עולם המדינה היהודי והערבי, גם דתי וגם דרוזי

מצפה שהקורס יעשיר אותנו ברעיונות וביצירתיות. ומצפה שזו תהיה התנסות מעניינת ומהנה

מקווה שיהיה קורס מוצלח ושנוכל ליצור קשרים טובים עם הקבוצה השנייה ונבין אחד את השני

במישור האקדמי

לוינסקי

לקחת מהקורס הזה לעבודתי כמורה וללמוד על המגזרים השונים שבחברה הישראלית

להיות מורה יותר טובה ולפעול ביחד בבית הספר

לדעת להכיל ולקבל כל אדם

תקשורת חשובה ליצירת אוירה בכיתה. כאשר יוצרים קשר בין אנשי עם קבוצות שונות מאתנו יקנו לנו כלים חשובים לחנך קבוצת שווים "לא שווים" בכיתה

להנחיל את הערכים הללו לתלמידים שלי בתור מורה ומחנכת לעתיד. שיוענקו לי הכליים והיכולות לדגול בשיווין הזדמנויות

להשתלב בחברה רב תרבותית ולהנחיל הלאה לתלמידים את קבלת האחר, סובלנות והכלה. ללמד אותם לנהוג בכבוד באופן שוויוני לכולם ללא את חיי תמיד !

ללמוד על האופי, המחשבות והדעות הפוליטיות של המגזר הערבי ולהגיע להסכמות ופשרות יחדיו

למידה על תרבות ומנהגים. למידה על תכניות לימודיות ומערכים שונים בנושא

למידה על התרבות והמנהגים. למידה על תכניות והיבטים שונים

למידה על התרבות והמנהגים שלהם.

למידה על תכנית לימודים שונות ומגוונות, והרחבת האופקים

סכנין

מצפה שזה יעזור לי להיות מורה יותר טוב בעתיד

מצפה שזה יעזור לי בשיפור השפה העברית ויעזור לי להיות מורה טובה יותר

פרויקט זה ברמה האקדמית מגביר את השיח והשותפות בתחום האקדמי בקרב הסטודנטים. המרצים והעובדים המייצגים את הקהילה הישראלית על כל היבטיו השונים, ואני מקווה שהפרויקט יימשך.

השגתי הצלחה רבה ברמה האקדמית. באמצעות ניסיון זה הייתי מסוגל להכיר את התלמידים שך אקדמי נפלא דרך חוויה זו אני יכול לתקשר עם החברים של מהאוניברסיטה אחרים

אני מצפה שהכלים והמידע שאני אלמד יוביל לי לשנות ולשפר את שיטת החמוד בבתי הספר. אני מצפה שיהי לי מבט חדש איך להדגיש על ערכים כמו כיבוד את האחר והבנת דעות אחרות

זה נותן לי שני נקודות אקדמיות וזה גם יעזור לי להיות מורה מקצועי יותר שהתרגלתי לקבלת והבנת האחר

ניתן לי 2 נקודות אקדמיות ועוד ידע על ישראל

מבחינה אקדמית כדאי להשתתף בקורס הזה לגבי הייתה תפיסות. אני הסטודנטית בישראל מעצם כחלק מהחברה הישראלית צריכה להשתתף בקורס הזה העוסק בתחום שיוויון ההזדמנות לכל אזרחי המדינה ללא הבדל, אני מצפה שיהיה לי ניסיון מעניין לפעול למען חיים משותפים בישראל במסגרת מוספי הלימוד שלנו משום שזה יעזור לי ולחברה הקבוצה להכיר אחד את השני ולגבש את הזהות הערבית והיהודית בישראל כחברה אחת למען חיים משותפים

אני מקווה שאלמד מהם תוכניות איך ללמד בצורה טובה יותר אם יש להם. גם ללמד איתם מההתנסות שלי, ללמד מהתנסות שלהם, לא רק בחינוך אבל גם בחיים בלימודים ודברים שונים

מצפה שהקורס יעזור לי להיות מורה טובה יותר

אחרי

תאר מרכיב אחד טוב בתכנית

לוינסקי

המרצים השיתוף פעולה בין הסטודנטים

היחס החם המכיל של המרצה ושיתוף הפעולה של הסטודנטים מ-2 המכללות

שיתוף פעולה

מרצים והקבוצות

החיבור בין היהודים לערבים

התמיכה של הדיקן בנו הסטודנטים משני סוגי האוכלוסיות

להיות בשיתוף עם מכללה ערבית שרחוקה תיתנו גם פיזית וגם גאוגרפית

חשיפה לתרבות המוסלמית הכרה של מקומות חדשים שלא הייתי בהם

פעילויות משותפת בין שתי הקבוצות

ביקור במכללת סכנין ובנצרת והכרת התרבות

פעילות מגוונות

סכנין

שיתוף פעולה

פעילות השיח ותרגום נכון של השאלונים

קבוצת התלמידים

שיתוף פעולה

שיתוף פעולה

פעילות

שיתוף פעולה

תאר מרכיב אחד שהיית רוצה לשפרו

לוינסקי

לינה, מקומות לבקר בהם

לגוון בפעילויות ולהכיר באמת את 4 השבטים ולא רק 1.5

יותר פעילויות סביב המגזר היהודי

מזון ולינה ומפגשים ופעילות

אוכל לינה (של היום הראשון) שהיו יותר תכנים של התרבות הערבית ושלא רק שהקבוצה תכלול ערבים ויהודים אלא כל השבטים. ולמידה על כלל השבטים ולחוות את התרבות של כל אחד.

לוח הזמנים - חד משמעית

תכנון זמנים

תנאים בסיסים של אוכל ולינה (גבעת חביבה) ולאזן את התכנים ולהעמיק גם בתרבות היהודית ולא רק המוסלמית

הלינה לא הייתה משותפת בין שתי הקבוצות והימים היו צפופים לדרגת עייפות

יותר זמן חופשי כדי שנוכל להתחבר ולבלות יחד בטבעיות

הכרת הצד השני, שלנו מולם ולא רק אותם צריך להכיר

סכנין

אורך הפרויקט

הזמן החופשי בירושלים קירב יותר בין הסטודנטים

ימי הפעילות / הפרויקט הפעילות

פעילות נגישות

הכל היה טוב מאוד נהייתי ולמדתי מהכל שיוסיפו עוד פעילויות שתורמת לעבודת המורה

הוספת זמן הפרויקט ובכך יהי יותר זמן לסטודנטים להכיר

תאר חוויה מיוחדת במסגרת הקורס

לוינסקי

שיתוף פעולה מדהים בין הסטודנטים השונים

הפעילות שהסטודנטים העבירו בבוקר ובערב. ביקור בביה"ס הצרי. ביקור בכנסייה ובמסגד
וחסר בבית הכנסת

הלילה בירושלים בשוק מחנה יהודה

ערב פנוי בירושלים

הסימולציה שבמכללת לוינסקי המדמה כיתה שבה יש מורה ערביה בכיתה ובבית ספר יהודי

המפגש עם התלמידים של שתי האוכלוסיות יצרה אצלי קירבה באופן אישי ופתחה בפני
הזדמנויות רבות

השיחות האישיות שנצרכו בין 2 הקבוצות ללא קשר לשיחות המכינות ע"י המרצים

בילוי משותף בשוק מחנה יהודה

המקומות שהלכנו אליהם היו משמעותיים ומעניינים לכולם שכל מקוון שהלכנו אליו היה כייף ומיוחד

פעילויות הערב שהסטודנטים העבירו היציאה המשותפת בעיר ירושלים

בית הנשיא שכולנו היינו יחד

סכנין

סימולציה

ההתנסות שלי לשוחח עם חברי הקבוצה שנייה על תחומי חיים שונים ועל תרבויות ומנהגים

הקצאת זמנים לכל פעילות וההקפדה על כך

כשראו אותי הסטודנטים מהקבוצה השנייה כשהייתי בחוץ באו ודברו איתי והתעניינו